

horas custodiendo, id est primam, tertiam, sextam, missarum quoque quotidiana celebratione, nonam, vespervas et completorium, atque matutinale officium decantando, et invitare parochianos vestros ut si ad alios cursus venire non sufficiunt, saltem missas frequentius audire studeant, et Dominicis atque aliis diebus festis vespervas, matutinas et missas frequentare non prætermittant. » Ex hac constitutione N. 8 facienda erant scrutinia per baptismales ecclesias

A statuto intra Quadragesimam tempore, et baptizati mox post baptismum Eucharistiam, id est communionem sanctam percipiebant. N. 20 sancitur « ut in Kalendis uniuscujusque mensis per singulas decanias presbyteri simul conveniant, et convenientes non pastis vel potationibus vacent, sed de suo ministerio et religiosa conversatione, atque de his quæ in eorum parochiis accidunt sermonem habeant. » Obiisse creditur Riculfus anno 902.

STATUTA RICULFI.

(Province de Reims, tom. I, pag. 525.)

Ego Riculfus humilis Suessionum episcopus, dum alios docere debetis : quia nemo, quæ nescit, consideratis paræciæ divinitus nobis commissæ necessitatibus, atque comministris nostris competenti habita ratione, inspirante pariter et opitulante Domino, quædam, quæ ad sacerdotum nostrorum com-
 monitionem, vel vulgaris populi eruditionem pertinere videbantur, modeste et utiliter pro viribus tractare disposui. Et quamvis totius Christianæ vitæ regula divinæ Scripturæ paginis satis superque teneatur inserta, non incongruum tamen fore putavi, quædam ex his, quæ simplicium observationi conveniunt, brevibus et lucidis capitulis annotare, vobisque consacerdotibus, et cooperantibus nostris habenda simul et crebrius legenda committere, ut si tanta divinæ et canonicæ auctoritatis volumina revolvere non sufficitis, hæc saltem brevissima et aper-
 fissima manualiter frequentetis, et commissis vobis plebibus salubrem vivendi normam his admonitiunculis præmonstretis. Ita enim, cooperante Domino, et periculo ministerii vestris vos poteritis exuere, et cum subjectis populis ad cælestis regni gaudia pro-
 perare.

I. Attendite ergo, quia nobiscum sollicitudinem gregis Domini percepistis, et in sacerdotali ministerio secundi ordinis et dignitatis locum possidetis. Et sicut nos, licet immeriti, apostolorum vices in hac ecclesia agere debemus : ita et vos quoque septuaginta duorum discipulorum nobiscum ministerium in hac plebe Dominica exercere oportet. Nam et in veteri lege Moyses et Aaron locum summi pontificis tenuerunt, et filii quoque Aaron officium sacerdotale in secundo gradu sortiti sunt. Ad vos enim plebium pertinet cura et sollicitudo, et ex vobis pendet eorum salus, utilitas, atque animarum profectus ; scriptum namque est de vobis : *Labia sacerdotis custodient scientiam, et legem requirent ex ore ejus : quia angelus Domini exercituum est (Malach. II)*. Angelus namque Latino eloquio *nuntius* dicitur : et vos quidem angelorum ministerium expletis, quando vestras plebes instruitis atque docetis ; sed primo necessarium est, ut ipsi diligenti meditatione litterarum sacrarum lectionem discatis, quam postmo-

II. Oportet igitur unumquemque sacerdotem, vita, et moribus, et actibus bonis, cum Dei auxilio, populo sibi commissio, cæterisque subditis excellere, ut in eo videant quid imitari et sequi bene operando possint, castitatis videlicet, humilitatis, modestiæ, aliarumque virtutum, divina gratia largiente, exemplum præbeat, ut juxta Apostoli vocem, doctrinam Dei nostri in omnibus ornet (*Tit. II*).

III. Habete, quæsumus, studium in psalmos cantando, in divinos libros legendo, in canonicas Horas custodiendo, id est, primam, tertiam, sextam ; missarum quoque quotidiana celebratione, nonam, vespervas et completorium, atque matutinale officium decantando. Et invitare parochianos vestros ut si ad alios cursus (b) venire non sufficiunt, saltem missas frequentius audire studeant, et Dominicis atque aliis diebus festis vespervas, matutinas, et missas frequentare non prætermittant.

IV. Ad vos ergo dictum esse scitote : *Mundamini, qui fertis vasa Domini (Isa. LII)*. Ubi non tantum intelligendum esse putetis, quod de calice et patena (c), ubi corpus et sanguis Domini conficitur, dictum sit ; sed de corporis munditia, et mentium puritate. Ut enim beatus Gregorius dicit, cum de parabola decem virginum tractaret : « Vascula nostra sunt corda, in quibus ferimus cuncta quæ cogitamus. Habemus itaque fragile vas, id est corpus nostrum, quod semper summopere mundum servare debemus, ut dum oblationes mundas Deo porrigimus, ipsi

(a) Capitulum XVI, an 769.

(b) Id est officium.

(c) Id est corporale.

quoque ante sanctum altare illius hostiæ acceptabiles efficiamur.

V. Item monemus, ut unusquisque vestrum psalmos, et sermonem fidei catholicæ (a), cujus initium: *Quicumque vult salvus esse*; et canonem missæ, ac cantum, vel cempotum memoriter, et veraciter, ac correcte tenere studeat. Consignationem vero infantum, tam masculorum quam feminarum, unius vel plurium, et consecrationem fontis, et aquæ per domos spargendæ, et animæ commendationem, et orationes ad mortuum sepeliendum habeatis descripta distincte et veraciter, et frequenti usu ea meditemini, ut correcte et irreprehensibiter ea tam super masculum quam super feminam proferre sciatis. Supradictam vero consignationem infantum volumus ut quadrifarie scribendo dividatis, super singularem scilicet masculum et singularem feminam, itemque super masculos plures et plures feminas, sicut nos vobis, Christo propitio, descripta trademus.

VI. Item promonemus, ut unusquisque vestrum, Missalem, Lectionarium, Evangelium, Martyrologium, Antiphonarium, Psalterium, et librum quadraginta Homiliarum beati Gregorii correctum atque distinctum per nostros codices, quibus in sancta matre Ecclesia utimur, habere laboret. Et libros quidem divinos et ecclesiasticos, quoscunque potestis habere non emittite; ex ipsis enim cibos et condimentum animarum percipietis, dicente Domino: *Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei (Matth. iv)*. Si quis autem omnes Veteris Testamenti libros habere nequiverit, saltem hoc studiosius elaboret, ut primum totius divinæ historiæ librum, Genesim videlicet, sibi correcte transcribat, cujus lectione totius mundi creationem dignoscere valeat.

VII. Studere etiam debetis, ut digne atque honeste vestra ecclesiastica vestimenta præparata habeatis, albam videlicet ad divinum mysterium unam, vel duas nitidas, cum orariis, id est, stolis duabus nitidis, et amictis duobus nitidis, corporalibus quoque totidem nitidis, item zonis duabus, id est, cinctoriis, ac manipulis totidem nitidis; ac linteamina altaris habeatis nitida, et casulam sericam, cum qua missa celebretur. Hoc autem omnimodis prohibemus, at nemo illa alba utatur in sacris mysteriis, qua in quotidiano vel exteriori usu induitur (b). Loco quoque munda et congrue composita habeatis, ubi post sumpta sacra mysteria, manus et ora vestra lavetis (c), et, si possibile fuerit, unusquisque calicem cum putena argentea, sive cujuslibet metalli purissimi habeat; ut cum ad nostram synodum unumquemque vestrum eadem vasa, vel cætera quæ ad ministerium sacerdotale pertinent, deferre jusserimus, vel per vestras parochias transitum fecerimus, nostram exinde offensionem minime incurratis, si hæc præparata inhonestius videri-

(a) Agitur de Symbolo S. Athanasio ascripto.

(b) Agitur de veste clericali, veste talari, casula, antiquis canonibus memorata.

A mus. Ad missam quoque, et vespere, si sufficit, thus vel incensum in thuribulo Deo offerte. Illud etiam expresse præcipimus, ut domos vestras nitidas et sine sordibus et fœtoribus habeatis, ut exinde puriores ad altare Domini procedatis.

VIII. Instanter quoque monemus, ut scrutinia per baptismales ecclesias statuto intra Quadragesimam tempore generaliter fiant. Et ut baptizati mox post baptismum, Eucharistiam, id est communionem sanctam percipiant, sollicite vos studere præcipimus. Quoniam qui dixit: *Nisi quis renatus fuerit aqua et Spiritu sancto, non intrabit in regnum caelorum (Joan. v)*, ipse dixit: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis (ibid.)*.

B IX. Solerter studendum est presbyteris, ut curam publice pœnitentium habeant, et orationes ad visitandos infirmos vel infirmas correcte proferre sciant et maximam curam adhibeant, ut sicut nemo sine baptismo, ita etiam nemo absque viatici munere moriatur; sed neque publice pœnitens, si fuerit infirmus; et sedulo considerent atque diligenter caveant, ne pro hujusmodi negligentia grave periculum incurrant. Videant quoque ne Simoni mago et Judæ traditori efficiantur similes, si pro pretio, aut pro familiaritate vel propinquitate, pœnitentes ante tempus ad reconciliationem adduxerint, et eis pro reconciliatione testimonium dederint, vel si cum fervore et diligentia pœnitentes aliqua amaritudine, vel, quod absit, odio, aut qua nihil ab eis accipiunt, a reconciliatione suspendi fecerint; quia ut comministri, ita etiam cooperatores presbyteri in ministerio divino a Deo sunt constituti episcopis. Si vero publice pœnitentes pro certa necessitate, vel ratione, ante præfixos a canonibus annos fuerint reconciliati: sicut ante reconciliationem secundum pœnitentium possibilitatem et qualitatem, de eorum pœnitentia sollicitudinem habuerunt; ita et post reconciliationem, vitam eorum et conversationem, donec præfixum pœnitentiæ tempus expleatur, non negligant, sed solerter discutiant et attendant, scientes non solum episcopis, sed etiam secundum modum suum, presbyteris convenire quod dicitur: *Speculatorem dedi te domui Israel (Ezech. iii)*; et de unoquoque sibi commissio rursus per prophetam dicitur: *Sanguinem ejus de manu tua requiram. (ibid.)*.

D X. Item oportet ut presbyteri infirmos suos post confessionem et reconciliationem oleo sancto perungant, et tunc eos communicent. Quod si ante adventum eorum infirmus obmutuerit, et certi testes sint quod ipse infirmus tale signum ostenderit, quia pœnitentiam petiit, quam mora sacerdotis ab eo exclusit, viatici ei subsidium præbeant.

XI. His exceptis, scire debetis quia facultates Ecclesiæ in quatuor partes canonice auctoritate sunt divisæ. Ex quibus una est, si voluerit, episcopi; alia ad luminaria et sarta tecta, id est restaura-

(c) Episcopi et, in Ecclesia Rhemensi, sacerdotes usum retinuerunt lavandi post sacram synaxim. Vide Statuta Hinomari.

tionem ecclesiæ; tertia presbytero et suis; quarta hospitibus deputata (*Conc. Wormatiense*, anni 868, can. 7). Quapropter ex ipsa parte, quæ fabricis debetur ecclesiæ, volumus aut per nos aut per nostros comministros rescire quid annuatim tam in luminaribus olei vel ceræ, quam etiam in restauratione tectorum, vel in ornamentis inde in ecclesia parcat. Convenit etiam vobis unum vel duos, vel tres clericos habere, qui vobiscum missas celebrent, quos salutetis, et a quibus resalutemini, quia Dominus in Evangelio dicit: *Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* (*Matth. xviii*). Solus autem nemo vestrum missas celebrare præsumat. In ratione vero sacrorum, hoc omnibus modis servare debetis, ut in calice aquam vino misceatis, quia panis corpus, vinum sanguis intelligitur; aqua quæ in cruce de latere Domini manavit certissime fidelem designat populum junctum capiti suo, quod est Christus. Quibus devotissime observatis, verum Domini corpus procul dubio in veritate conficitur. Et quisquis ex eo corde et corpore purificatus, cum fide fuerit recreatus, remissionem peccatorum in illo sine dubio operatur.

XII. Hospites secundum quod possibile est excipere, et illis juxta vires ea quibus indigent hilariter administrare studete. Et plebes vestras, ut id ipsum faciant, et pedes pauperum lavent, instantius admonete: scientes, quia si aliquis pauperum hospitium postulaverit, et impetrare non meruerit, et extra domum jacens vel a bestiis fuerit comestus, vel frigore aut aliqua aeris asperitate mortuus, ab illo requirendus erit qui humanitatis subsidium ei negaverit. Et sacerdos immunis ab hac culpa non erit, qui adjuutores suos ut hospitalitatem diligerent non admonuit. Scimus enim quia magna est hospitalitatis virtus per quam plurimi Deo placuerunt, et angelos hospitio recipere meruerunt, ut Abraham, Loth, Tobias, et aliis quamplurimis legimus contigisse. Semperque meminisse debetis quanta sit merces hospitalitatis, dicente Domino: *Hospes fui, et suscepistis me* (*Matth. xxv*). Verba quoque Apostoli ad memoriam frequentius revocate, dicentis: *Hospitalitatem nolite oblivisci* (*Hebr. xiii*). Et ut cum B. Job possitis dicere: *Hospitium meum viatori patuit* (*Job. xxxi*). Sententiam quoque S. Gregorii in expositione evangelica frequenter revolvite dicentis, quia hospites non solum invitandi sunt, sed etiam trahendi. Susceptis autem hospitibus, secundum possibilitatem vestram officium humanitatis impendite, juxta hoc quod legitur: *Si multum tibi fuerit, abundanter tribus: si vero exiguum, et illud libentissime impertire* (*Tob. iv*). Recogitantes quoque et illud evangelicum: *Quicumque dederit calicem aquæ frigidæ tantum in nomine discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam* (*Matth. x*). Et quoniam contingere solet, ut susceptæ personæ illis a quibus suscipiuntur damnum aliquod inferant: si quos tales suscipitis de quorum persona dubitatis, in remota eos domo col-

locate, ne locum inveniant aut ipsi peccandi, aut vobis dispendium inferendi.

XIII. Illud quoque summopore cavendum monemus, ut presbyteri vel clerici tabernas causa convivendi non adeant, neque in ecclesiis vinum, excepta causa necessitatis, vendere concedant; sed neque vendentes aut ementes in ipsis ecclesiis more convivantium immorari permittant, quod in concilio Carthaginensi ita inhibetur: « Nulli episcopi, vel clerici in ecclesia conviventur; nisi forte transeuntes hospitii necessitate illic reficiant: populi autem ab hujusmodi conviviis quantum possunt prohibeantur. » (*Conc. Carthag. anni 397, can. 30.*)

XIV. Observandum quoque monemus ut presbyteri vel clerici feminis non cohabitent, neque detrahendi se locum donent. De qua re Clemens sanctæ sedis Romanæ Ecclesiæ præsul, ita edocet: « Clericus, inquit, ad feminæ tabernaculum non accedat, neque properet. » Nec presbyter solus cum sola femina fabulas misceat, desinente sancto concilio Nicæno; Neque episcopo, neque presbytero, neque diacono, neque ullo clerico omnino licere habere secum mulierem extraneam. Nos vero etiam a matribus, amittis, sororibus, vel propinquis cavendum dicimus, ne forte illud eveniat quod in sancta Scriptura legitur de Thamar sorore Absalon, quam Amnon frater suus male concupiscendo violavit; de Loth etiam, qui filias suas per ebrietatis vitium similiter corruptit. Quod si aliquis vestrum matrem, sororem, vel amitam ad convescendum vocaverit, expleto convivio, ad domos suas vel ad hospitia a domo presbyteri remota, cum luce diei eas faciat remeare: periculosum quippe est ut vobiscum habitent, et ideo inhibendum est a sanctis Patribus: quoniam excepta supradicta occasione peccandi, femina quæ cum matre, sorore, vel amita aut nepte ingreditur, non est propinqua; ex quo nisi caute actum fuerit, in laqueum diaboli sacerdotalis ordo incurrere poterit. Invitati etiam presbyteri a religiosis quibusque pro charorum suorum memoriis non se inebriant, neque inter pocula cantare præsumant: sed neque bibendi præcationes sub nominibus sanctorum exerceant; sed potius cum religione prandeant et cum sobrietate bibant, et quæ ad ædificationem pertinent loquantur, et ad tempus cum luce diei ad ecclesias suas redeant.

XV. Ut presbyteri, villici, id est provisores villarum, non flant, et procuratores viduarum non existant: et ut conductores agrorum sæcularium non sint, neque ulli turpi negotio et inhonesto victum vel lucrum quærant. Nec etiam de viduarum conversatione sic curam habeant, quatenus opinionem suam infament, nec de se locum detractioni donent. Et ut curam habeant ne ministri reipublicæ, id est vicarii, et centenarii, seu reliqui exactores, advenas et pauperes affligant. Quod si per se emendare non poterint, nobis vel comministris nostris innotescant.

XVI. Monemus præterea ut presbyteri sic ruralibus, id est terrestribus, et cæteris occupationibus

inserviant, quatenus divinum officium non negligant, et scholarios suos modesta dstringant, caste nutriant, et sic litteris imbuant, ut mala conversatione non destruant; et puellas ad discendum cum scholaribus suis in schola sua nequaquam recipiant; et ut turpi lucro et negotiationibus non inserviant.

XVII. Illud quoque admonendum censemus, ut ab usuris omnes se subtrahant: si enim, juxta præceptum Domini, amicos in Deo, et inimicos debemus diligere propter Deum, et eis nostra bona, quæ ipse nobis immeritis contulit, gratis largiri: qua ratione possumus ab eis qui nostri in Christo sunt fratres, ut idem ait: *Unus est enim Pater vester, omnes autem vos fratres estis* (Matth. xxiii), exigere quæ non accommodavimus, et repetere quæ non præstitimus? Unusquisque igitur quantum præstiterit tantum recipiat, et eandem speciem et mensuram annonæ, aut vini, aut argenti, aut certe alicujus pretii convalentis, prout inter eos convenerit: ita tamen ut non multiplicetur neque supraugeatur. De iter agentibus similiter observandum decernimus, ut nulla eis alia mensura in venundando tribuatur nisi illa qua vobis vestra vel accipitis vel comparatis; quia scriptum est: *Neque circumvenias in negotio fratrem tuum* (I Thess. iv). Et: *Eadem mensura qua mensi fueritis, remetietur vobis* (Luc. vi). Et: *Non habebis diversa pondera, majus aut minus, sed sit tibi justus modius, æquusque sextarius* (Deut. xxv).

XVIII. Mercationes vero, quæ divinis et humanis legibus prohibita sunt, et nunc denuo diebus Dominicis a quibusdam improbis exercentur, modis omnibus inhibemus, et vobis inhibendas omni studio canonica auctoritate decernimus. Ineptum namque est ut Christianus quilibet ea die, qua resurrectionis Dominicæ nostræque redemptionis memoria recensetur, lucra sæcularia vel mercationes exercent, quam totam debet in divinis laudibus et officiis, et oblationibus, pro sua et cunctorum ad se pertinentium salute, atque totius Ecclesiæ stabilitate occupare.

XIX. Sepulturas mortuorum ecclesiastica honestate et pietate unusquisque presbyter disponat, et ne pro sepeliendis mortuis xenia exquirat. Unde beatus Gregorius ita præsumptibus talia loquitur (Epist. ad Januar.): « Grave nimis, inquit, et procul est a sacerdotis officio, pretium de terra concessa putredini quærere, et de alieno velle facere luctu compendium. Hoc autem vitium et nos, postquam, Deo auctore, ad episcopatus honorem Romanæ sedis accessimus, de Ecclesia nostra omnino extirpare decrevimus, et pravam denuo consuetudinem nequaquam usurpari permittimus. Si autem a devotis pro suis mortis quiddam ecclesiæ vel presbyteris sponte offertur, a presbyteris accipi non prohibemus. » Quod autem infra ecclesiam neminem sepelire debetis, multis auctoritatibus perdocemus, et maxime beati Gregorii sanctæ Romanæ sedis antistitis. Interrogatus enim a Petro discipulo suo, utrum animabus aliquid prodesset si mortuorum corpora in eccle-

siis sepelirentur, his verbis respondit (Epist. 55): « Cum gravia peccata non deprimunt, hoc prodest mortuis si in ecclesiis sepeliantur, quod eorum proximi, quoties ad eadem sacra loca conveniunt, suorum quorum sepulcra aspiciunt recordantur, et pro eis Domino preces fundunt. Nam quos peccata gravia deprimunt, non ad solutionem potius quam ad majorem damnationis cumulum eorum corpora in ecclesiis ponuntur. Quod melius, inquit, ostendemus, si ea quæ diebus nostris gesta sunt breviter enarremus. Vir namque vitæ venerabilis Felix, Portuensis episcopus, in Sabinensi provincia ortus atque nutritus est, qui quamdam sanctimoniam feminam in loco eodem fuisse testatur, quæ carnis quidem continentiam habuit, sed linguæ procacitatem atque stultiloquium non declinavit. Hæc igitur defuncta, atque in ecclesia sepulta est. Nocte autem eadem ejusdem ecclesiæ custos per revelationem vidit quia deducta ante sacrum altare per medium secabatur, et pars una illius igne cremabatur, pars autem altera intacta remanebat. Cumque hoc surgens mane fratribus narraret, et locum vellet ostendere in qua fuerat igne consumpta, ipsa flammæ combustio ita ante altare in marmoribus apparuit, ac si illic eadem femina corpore fuisset igne concremata. Ex qua re aperte datur intelligi, quia in quibus hic peccata dimissa non fuerint, ad evadendum judicium sacris locis post mortem non valent adjuvari. Joannes quoque vir magnificus in hac urbe locum præfectorum servans, cujus veritatis atque gravitatis sit novimus; qui mihi testatus est Valerianum Patricium in civitate, quæ Brixia dicitur, fuisse defunctum. Cui ejusdem civitatis episcopus, accepto pretio, locum in ecclesia præbuit, in quo sepeliri debuisset. Qui videlicet Valerianus usque ad ætatem decrepitam levis ac lubricus exstitit, modumque suis pravitatibus ponere contempsit. Eadem vero nocte qua sepultus est, beatus Faustinus martyr, in cujus ecclesia corpus illius fuerat humatum, custodi suo apparuit, dicens: Vade, et dic episcopo projiciat hinc hæc fetentes carnes, quas hic posuit, quia si non fecerit, die trigesimo ipse morietur. Quam visionem custos episcopo timuit confiteri. Et rursus admonitus declinavit. Die autem trigesimo ejusdem civitatis episcopus cum vespertina hora sanus atque incolumis ad lectum rediisset, subita et inopinata morte defunctus est. Ex qua re, Petre, collige quia hi quos peccata gravia deprimunt, si in sacro loco sepeliri se faciant, restat ut etiam de sua præsumptione judicetur, quatenus eos sacra loca non liberent, sed etiam culpa temeritatis accuset. » His auctoritatibus roborati, ut a vobis quoque hujusmodi præsumptio caveatur instanter judicavimus admonendum; et ut talia irrationabiliter postulantes, rationabiliter, his prolatis auctoritatibus, denegare curetis. »

XX. Rationi quoque proximum esse sanximus ut in unoquoque mense, statuta die, id est in Kalendis uniuscujusque mensis, per singulas decanias presbyteri simul conveniant, et convenientes, non pastis

vel potationibus vacent, sed de suo ministerio et religiosa conversatione, atque de his quæ in eorum parochiis accidunt sermonem habeant, et qualiter pro rege vel rectoribus ecclesiæ, atque pro familiaribus suis, tam vivis quam et defunctis, orare debeant, simul considerent.

XXI. Docete etiam parochianos vestros ut quando ad ecclesiam conveniunt, orare pro se proque aliis cum gemitibus et lacrymis studeant, et a verbis otiosis se subtrahant; quia Salvator noster, quando ingressus est templum, et vendentes in illo et ementes eliminavit, protinus dixit: *Scriptum est, quia domus mea domus orationis vocabitur* (Matth. xxi). Et si ibidem aliqui sunt discordes, pia admonitione et sacerdotali exhortatione eos ad concor-

diam revocate: si vero semel et bis a vobis admoniti audire refugerint, secundum auctoritatem Agathensis concilii ab Ecclesia excommunicentur. Ita enim in præfato concilio de his qui per odium ad pacem non revertuntur capite trigesimo primo scriptum continetur: Quod si inimicitias deponere perniciose intentione noluerint, de Ecclesiæ cœtu justissima excommunicatione pellantur. » Item in concilio Carthaginiensi, capite nonagesimo tertio: « Oblationes dissidentium fratrum, neque in sacrario, neque in gazophylacio recipiantur. »

XXII. Quando autem vobis a nostra parvitate vel a comministis nostris jejunium faciendum injungitur, plebes ad ecclesiam venire rogare, et facta litaniam, et missis celebratis.

ANNO DOMINI DCCCII.

MANTIO CATALAUNENSIS EPISCOPUS.

MANTIONIS EPISTOLA AD FULCONEM RHEMENSEM EPISCOPUM.

(Province de Reims, tom. I.)

Domino Patri Fulconi venerabili archiepiscopo, et omnibus episcopis ejus suffraganeis, et cuncto clero eorum, presbyteris, diaconibus, et cunctis ordinis, tam canonicis quam et monachis, MANTIO humilis Catalaunensis episcopus, fide obsequium et devotas orationes.

Notum sanctimonie vestre precamur quia presbyter quidam, nomine Angelicus, de villa Wasnau de ecclesia sancti Lupi, venit ante presentiam nostram coram synodo nostra Catalaunis Nonis Maii habita; et convictus proprio est ore confessus qualiter cum parochianis suis desponderit vel desponsaverit quamdam feminam, nomine Grimmam, consentientibus propinquis ejus (a). Quam cum ducere pergeret, respectu clementie Dei restitunt nequissimo conatui ejus boni et pii fidelesque homines

alii. Quam actionem cum diu omnes pariter doleremus, contulimus super hoc nihil deliberare priusquam ad vestram paternitatem per eundem presbyterum scriberemus, supplicantes instrui quid nobis agendum foret, nec correptione ulcisci malam presumptionem, quam per vos quærimus insinuandam. Omnes ergo nos sanctam paternitatem vestram oramus ut eundem fratrem hæc litteras ferentem in Domino suscipiatis, et per eum litteris desiderabilibus vestris insipientiam nostram instruat, et qualiter hæc presumptio ab Ecclesia pellatur sollicite perpendatis. Constitit itaque inter nos a nostro seorsum esse collegio, quousque vestro consolemur rescripto. Valet, pro nobis obsecramus orantes.

(a) Primus hic notatur qui, sacerdotium indutus, de inchoando matrimonio cogitaverit.

ANNO DOMINI DCCCVI.

MARTINIANUS MONACHUS NOTITIA HISTORICA.

(Apud. Mabill. Annalium tom. III, pag. 324.)

Ineunte decimo sæculo florebat Martianus monachus, cujus scripta quedam, hactenus ut putabam, cognita, invenimus in codice Resbacensi, in quo

quatuor ejus *Exercitationum* libri, nempe duo ad monachos sui temporis, unus ad clericos, unus item ad laicos, habentur. Hic disciplinae regularis causæ